

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 12 februari 1946 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 12 januari 1946 aviåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 21, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin.

Förslaget är av följande lydelse:

»Förslag

till

Förordning

om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Denna förordning äger tillämpning å yngelröta (bipest) och nosemasjuka. På framställning av statens växtskyddsanstalt eller länsstyrelse må Kungl. Maj:t besluta, att förordningen helt eller delvis skall lända till efterrättelse jämväl i fråga om annan smittsam sjukdom hos bin än i första stycket nämnts.

2 §.

Länsstyrelse skall, då sjukdom som avses i denna förordning inträffar inom länet eller skälig anledning förefinnes till antagande att dylik sjukdom förekommer inom länet, förklara länet eller viss del därav smittat eller misstänkt för smitta.

Område som förklarats smittat skall, sedan två år förflutit från det inom området sist inträffade sjukdomsfallet, av länsstyrelsen förklaras fritt från smitta.

Har inom område som förklarats misstänkt för smitta därvid åsyftad sjukdom befunnits icke förekomma, skall länsstyrelsen omedelbart förklara området ej längre misstänkt för smitta.

3 §.

I län, där biodling av någon betydighet bedrives, skall länsstyrelsen, efter samråd med vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott och styrelserna för större biodlarföreningar inom länet, utse erforderligt antal tillsyningsmän med uppgift att inom för var och en av dem bestämt tillsyningsdistrikt verka för bekämpandet av sjukdomar som avses i denna förordning.

4 §.

Inträffar inom bisamhälle sjukdom, som är eller misstänkes vara någon av de i denna förordning avsedda sjukdomarna, skall innehavaren av bisamhället ofördröjligen därom underrätta tillsyningsmannen i det tillsyningsdistrikt, inom vilket bisamhället är uppställt. Sådant meddelande må jämväl lämnas till länsstyrelsen.

5 §.

Har tillsyningsman grundad anledning misstänka förekomsten av sjukdom som avses i denna förordning, skall han verkställa erforderlig undersökning för fastställande av sjukdomens art.

Finner tillsyningsman, att bisamhälle smittats av sådan sjukdom, äger han föreskriva innehavaren av bisamhället att vidtaga för sjukdomens bekämpande nödiga åtgärder.

Föreskrift om bisamhälles förintande må icke meddelas utan att medgivande därtill inhämtats från statens växtskyddsanstalt. Sådant medgivande erfordras dock ej, där innehavaren av bisamhället samtyckt till dess förintande eller då fråga är om bisamhälle som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad och den skada som uppkommer genom förintandet är ringa.

6 §.

Det åligger innehavare av bisamhälle att skyndsamt verkställa av tillsyningsman jämlikt 5 § föreskriven åtgärd och lämna tillsyningsmannen underrättelse därom. Kan den, som av tillsyningsman förelagts att vidtaga viss åtgärd, icke själv utföra densamma, må han påkalla biträde därtill av tillsyningsmannen.

7 §.

Underlåter den, som av tillsyningsman förelagts att vidtaga viss åtgärd, att utföra densamma, må den vidtagas av tillsyningsmannen.

8 §.

Inom område som förklarats smittat eller misstänkt för smitta må av bin icke bebodda bibostäder, honung, vax eller avfall av honung eller vax icke förvaras på sådant sätt att bin kunna få tillträde därtill. Från sådant område må ej heller utan vederbörande tillsyningsmans medgivande utföras levande bin, bibostäder, oförädlad vax eller biodlingsredskap.

Vad i första stycket stadgas skall icke hava avseende å bibostäder eller biodlingsredskap, som icke förut använts för sitt ändamål eller eljest bevisligen äro fria från smitta.

9 §.

Uppkommer skada genom avlägsnande eller förintande av bisamhälle, som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad, må den som drabbas av skadan, därest bisamhället icke tillhörde honom, erhålla ersättning för skadan av allmänna medel med belopp, som länsstyrelsen efter hörande av vederbörande tillsyningsman bestämmer. Anspråk på sådan ersättning skall, vid äventyr att rätten till ersättning anses förverkad, framställas hos länsstyrelsen inom tre månader från det avlägsnandet eller förintandet ägde rum.

10 §.

För åtgärd, som tillsyningsman vidtager på grund av bestämmelserna i 6 eller 7 §, är bisamhällets innehavare pliktig att ersätta tillsyningsmannen.

Annan ersättning till tillsyningsman gäldas av allmänna medel. Saknar innehavare av bisamhälle medel till gäldande av ersättning, som i första stycket angives, må länsstyrelsen tillerkänna tillsyningsmannen sådan ersättning av allmänna medel.

11 §.

Innehavare av bisamhälle, som underlåter vad på grund av bestämmelserna i 4 eller 6 § åligger honom eller lämnar vederligen oriktig uppgift i sådan underrättelse som i 6 § avses, straffas med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor.

Till samma straff vare den förfallen, som bryter mot föreskrifterna i 8 § eller vägrar tillsyningsman tillträde till bisamhälle inom hans tillsyningsdistrikt eller eljest reser hinder mot åtgärd, som tillsyningsmannen på grund av bestämmelserna i denna förordning är berättigad att vidtaga.

12 §.

Åtal för förseelse, varom i 11 § förmåles, anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

13 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1946, från och med vilken dag förordningen den 15 juni 1934 (nr 277) angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin samt kungörelsen samma dag (nr 278) med tillämpningsföreskrifter till sistnämnda förordning skola upphöra att gälla.»

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

1) I: 24 av herr *Elofsson, Gustaf, m. fl.* och II: 34 av herr *Norup m. fl.*, likalydande, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta följande ändringar och tillägg i förordningen den 15 juni 1934 (nr 277) angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin, nämligen:

att i 4 § andra meningen uteslutes och i sista meningen ordet *smittat*¹ uteslutes;

att i första meningen i 7 § efter ordet *bibostäder* införes: *biredskap och honungsslungare* samt att meningen får följande tillägg: *ej heller få dessa inom området flyttas från en fastighet till en annan utan tillsyningsmannens medgivande. Samma bestämmelse gäller inom området angående flyttning av bisamhällen;*

att i 8 § den i första meningen inskjutna satsen: — — *därest bisamhället icke tillhörde honom* — — uteslutes;

2) II: 394 av herr *Lundbom*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att i 5 § i det vid propositionen fogade författningsförslaget tredje styckets första mening skall erhålla följande lydelse: *Föreskrift om bisamhälles förintande må icke av tillsyningsman meddelas, utan att medgivande därtill för tillsyningsmansdistrikt gives av statens värtskyddsanstalt under viss angiven tid, dock icke längre än ett år i sänder;*

att sista meningen i 6 § samma förslag skall ha följande lydelse: *Anser tillsyningsman, att biägaren ej äger nödiga insikter att själv utföra densamma, må tillsyningsman eller den han i sitt ställe förordnar verkställa åtgärden;*

att andra meningen i 8 § samma förslag skall erhålla följande lydelse: *Inom sådant område må ej heller utan vederbörande tillsyningsmans medgivande från fastighet flyttas levande bin, bibostäder, oförädlat vax eller biodlingsredskap;*

3) II: 395 av herr *Ekdahl*, vari anhöllits, att riksdagen måtte besluta, att 8 § i det vid propositionen fogade författningsförslaget skall lyda på följande sätt:

Inom område som förklarats smittat eller misstänkt för smitta må av bin icke bebodda bibostäder, *biodlingsredskap*, honung, vax eller avfall av honung eller vax icke förvaras på sådant sätt att bin kunna få tillträde därtill.

¹ I motionerna yrkade ändringar i gällande eller föreslagen författningstext ha kursiverats.

Från tillsyningsdistrikt inom område, som förklarats smittat eller misstänkt för smitta, må icke utan vederbörande tillsyningsmans medgivande utföras, ej heller till annan fastighet inom distriktet förflyttas levande bin, bibostäder eller biodlingsredskap och ej heller under tiden från och med den 1 mars till och med den 31 oktober icke smittrenat vax.

Vad i första stycket stadgas skall dock icke hava avseende å bibostäder eller biodlingsredskap, som icke förut använts för sitt ändamål eller eljest bevisligen äro fria från smitta, eller å nakna svärmar, utgångna från under året tidigare smittfria förklarade moderssamhällen, samt vad angår vandringsbiskötsel icke heller å bisamhällen, som under vandrings skola vidare förflyttas eller vid vandrings slut hemtransporteras;

Beträffande den utredning som ligger till grund för Kungl. Maj:ts framställning får utskottet, i den mån ej därför redogöres närmare i det följande, hänvisa till propositionen. I avseende å de skäl som anförts till stöd för motionerna hänvisas till dessa.

I skrivelse den 27 oktober 1939 har Sveriges biodlares riksförbund hemställt, att ändringar måtte vidtagas i förordningen den 15 juni 1934 (nr 277) angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin i syfte att ernå större anpassning till föreliggande behov. Vid framställningen har riksförbundet fogat ett förslag till förordning i ämnet. Över riksförbundets framställning ha yttranden angivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, medicinalstyrelsen och statens växtskyddsanstalt. Lantbruksstyrelsen har överlämnat från samtliga hushållningssällskaps förvaltningsutskott och från tre biodlarföreningar inkomna yttranden. Vidare ha riksförbundet ävensom Sveriges fröodlareförbund, Sveriges pomologiska förening, Sveriges frukt- och trädgårdsodlares riksförbund samt Sveriges oljeväxtodlares centralförening i skrivelse den 16 juli 1945 hemställt bland annat om revision av nämnda bestämmelser.

Förenämnda förordning angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin, som trädde i kraft den 1 juli 1934, innehåller i huvudsak följande bestämmelser.

Förekommer inom hushållningssällskaps område bland där befintliga bisamhällen yngelröta (bipest) eller noseamasjuka, må länsstyrelsen, om skäl därtill anses föreligga, på framställning av hushållningssällskapet eller större biodlarförening inom sällskapets område efter hörande av statens växtskyddsanstalt förordna, att inom området eller viss del därav sådan sjukdom skall bekämpas enligt bestämmelserna i förordningen. (1 §.) Dyligt förordnande må återkallas på framställning av det hushållningssällskap eller den förening, som påkallat förordnandet, eller då skäl därtill eljest är för handen. (13 §.)

Sedan förordnande, som avses i 1 § meddelats, skall hushållningssällskapets förvaltningsutskott skyndsamt efter samråd med styrelserna för större biodlarföreningar inom sällskapets område utse erforderligt antal tillsyningsmän att inom för envar av dem bestämd del av det i förordnandet avsedda området verka för bekämpandet av sjukdom, som avses i förordnandet. Vid utövandet av sin verksamhet äger tillsyningsman inhämta råd och upplysningar av statens växtskyddsanstalt. Det åligger honom att ställa sig till efter-

rättelse av anstalten lämnade föreskrifter rörande sättet för sjukdoms bekämpande. (2 §.)

Har innehavare av bigård inom det ifrågavarande området kännedom om eller skäligen anledning misstänka att inom bigården förekommer sådan sjukdom som avses i förordnandet, skall han ofördröjligen underrätta vederbörande tillsyningsman därom. Tillsyningsman, som erhållit dylik underrättelse eller eljest misstänker förekomsten av sjukdom, skall verkställa erforderlig undersökning. Innehavare av bigård må icke hindra tillsyningsman att verkställa undersökning. (3 §.) Finner tillsyningsman bigård smittad, äger han föreskriva innehavaren av bigården att vidtaga den åtgärd, tillsyningsmannen anser nödig för sjukdomens bekämpande. Föreskrift om bisamhälles förintande må dock meddelas först efter inhämtande av medgivande därtill av statens växtskyddsanstalt utom då fråga är om smittat bisamhälle som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad och den skada som uppkommer genom förintandet är ringa. (4 §.) Uppkommer skada genom förintandet av sådant bisamhälle, som sist omförmålts, äger den av skadan drabbade, om bisamhället icke tillhörde honom, erhålla ersättning för skadan av allmänna medel med belopp som länsstyrelsen bestämmer. (8 §.)

Innehavare av bigård skall skyndsamt vidtaga av tillsyningsman föreskriven åtgärd och lämna denne meddelande därom. Kan han icke själv vidtaga viss åtgärd, må han påkalla biträde därtill av tillsyningsmannen. (5 §.) Underlåter innehavare av bigård att vidtaga åtgärd, som förelagts honom av tillsyningsman, må åtgärden vidtagas av denne. (6 §.) För åtgärd, som av tillsyningsman vidtages på grund av bestämmelserna i 5 eller 6 §, är bigårdens innehavare skyldig att ersätta tillsyningsmannen. Annan ersättning till denne skall gäldas av det hushållningssällskap eller den biodlarförening, som påkallat förordnande enligt 1 §. (9 §.)

Inom område, där förordnande enligt 1 § gäller, må av bin icke bebodda bibostäder, honung, vax eller avfall av honung eller vax icke förvaras på sådant sätt, att bin kunna få tillträde därtill. Utan vederbörande tillsyningsmans medgivande må ej heller från sådant område utföras bisamhällets, bibostäders, vax eller redskap, som användas för biskötsel. Vad sålunda stadgats gäller dock icke bibostäder eller biredskap, som ej förut använts för sitt ändamål eller eljest bevisligen äro smittfria. (7 §.)

Innehavare av bigård, som underlåter vad på grund av bestämmelserna i 3 eller 5 § åligger honom eller lämnar vederligen oriktig uppgift i underrättelse, som avses i 5 §, eller bryter mot föreskrifterna i 7 § eller vägrar tillsyningsman tillträde till bigård inom hans tillsyningsområde eller eljest reser hinder mot åtgärd, som tillsyningsmannen är berättigad vidtaga, skall straffas med böter. (10 §.)

Kungl. Maj:t äger förordna om tillämpning av förordningen även å andra smittsamma bisjukdomar än yngelröta och nosemasjuka. (14 §.)

I kungörelse den 15 juni 1934 (nr 278) ha meddelats särskilda föreskrifter rörande verkställigheten och efterlevnaden av förordningen angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin. Därin stadgas bland annat, att ersättning enligt 8 § förordningen skall utgå från det å riksstaten under nionde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till övriga utgifter till förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, att ersättning till tillsyningsman skall utgå enligt taxa, som fastställs av statens växtskyddsanstalt, samt att hushållningssällskap, inom vars område förordningen bragts i tillämpning, skall årligen till anstalten avgiva berättelse om de inom området vidtagna åtgärderna för bekämpande av smittsamma bisjukdomar.

Till skydd mot spridande av smittsamma bisjukdomar genom bin, som importerats till riket, har i kungörelsen den 14 november 1941 (nr 884) angående införsel av levande bin föreskrivits, att levande bin må införas till riket endast från biodlare, som blivit godkänd av statens växtskyddsanstalt.

Sveriges biodlares riksförbunds framställning innebär i huvudsak, att bestämmelserna i förordningen angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin skulle erhålla obligatorisk karaktär och att de kostnader för smittbekämpandet, som hittills bestritts av hushållningssällskap och biodlarföreningar, i stället skulle gäldas av statsmedel.

I sin motivering till denna framställning har riksförbundet anfört, att förordningens fakultativa karaktär syntes ha betingats av uppfattningen att biodlingen icke hade så stor allmän betydelse att statsmedel borde tagas i anspråk för förordningens tillämpning, samt att behov av och önskan om lagstadgat skydd i förevarande hänseende förelåge blott inom enstaka delar av landet. Denna uppfattning vore emellertid enligt riksförbundets åsikt vederlagd av utvecklingen å ifrågavarande område.

Det av riksförbundet framlagda författningsförslaget innebär i huvudsak följande ändringar i de nu gällande bestämmelserna.

Förekommer inom hushållningssällskaps område bland där befintliga bisamhällen yngelröta eller nosemasjuka, skall länsstyrelsen efter hörande av statens växtskyddsanstalt förklara området eller lämplig del därav smittat av sådan sjukdom.

Vid smittförklaring av ett område, gränsande till ett annat län, må även närliggande områden inom detta län kunna smittförklaras av vederbörande länsstyrelse.

Område, som förklarats smittat, skall sedan två år förflutit från sist inträffat sjukdomsfall efter hörande av statens växtskyddsanstalt av länsstyrelsen förklaras fritt från smitta.

Varje hushållningssällskaps förvaltningsutskott skall efter samråd med styrelserna för större biodlarföreningar inom sällskapet område utse erforderligt antal tillsyningsmän samt, så vitt möjligt, suppleanter för dem att inom för var och en av dem bestämt tillsyningsdistrikt verka i syfte att förebygga och bekämpa yngelröta och nosemasjuka.

Oberoende av om smittförklaring meddelats eller ej skall innehavare av bisamhälle, som har kännedom om eller skälig anledning misstänka förekomsten av förenämnda sjukdomar, ofördröjligen därom underrätta tillsyningsmannen i det tillsyningsdistrikt inom vilket bisamhället är uppställt eller vederbörande hushållningssällskap, vilka ofördröjligen ha att ingiva anmälan till länsstyrelsen.

Tillsyningsman skall äga rätt att innan smittförklaring meddelats vidtaga åtgärder mot smitta.

Har bisamhälle tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad, skall innehavaren av föremålet vara skyldig att underrätta vederbörande tillsyningsman därom.

Innehavare av bisamhälle, som dött under vintern, skall vara skyldig att därom ofördröjligen underrätta vederbörande tillsyningsman.

Tillsyningsman skall vara skyldig inhämta medgivande till bisamhälles förintande endast om innehavaren av samhället så påfordrar.

Inom område, som förklarats smittat, skola levande bin, bibostäder eller

bireddskap icke få flyttas eller sändas längre än högst 1 000 meter utan vederbörande tillsyningsmans medgivande.

Riksförbundets framställning att förordningens bestämmelser skulle erhålla obligatorisk karaktär och kostnaderna för dess tillämpning bestridas av statsmedel utom i de fall då de enligt nu gällande förordning gäldas av biägarna har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran i samtliga yttranden med undantag av dem som avgivits av statskontoret och Kopparbergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott. Mot detaljbestämmelserna i det av riksförbundet framlagda författningsförslaget ha vissa erinringar gjorts.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, har i ärendet anfört följande:

»För den svenska lanthushållningen har biodlingen stor betydelse. Genom densamma tillföres landsbygdsbefolkningen ett icke oväsentligt tillskott till sina inkomster. Under senare år synes biodlingens omfattning även ha ökat i avsevärd grad. Enligt 1937 års jordbruksräkning uppgick antalet bisamhällen till omkring 160 000 fördelade på 48 000 biodlare. Vid 1944 års husdjursräkning uppskattades antalet bisamhällen till ungefär 353 000. Ännu större betydelse än såsom inkomstkälla har biskötseln emellertid för frukt- och fröodlingen. Såsom statens växtskyddsanstalt framhållit i sitt yttrande över Sveriges biodlares riksförbunds förevarande framställning äro bina de viktigaste frömjölsöverförande insekterna.

Den svenska biodlingen vållas emellertid stort avbräck genom de smittsamma bisjukdomarna. I syfte att främja bekämpandet av dessa sjukdomar utfärdades år 1934 bestämmelser om åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin och år 1941 föreskrifter angående införsel av levande bin. Såsom av den föregående redogörelsen framgår äga emellertid 1934 års bestämmelser icke ovillkorlig giltighet för hela landet utan äro för sin tillämpning beroende på förordnande därom av vederbörande länsstyrelse. Sådant förordnande kan meddelas endast på framställning av hushållningssällskap eller större biodlarförening inom sällskapets område. En följd härav är, att bestämmelserna kunna komma att tillämpas inom ett område, medan intilliggande områden, ehuru de äro smittade av ifrågakvarande sjukdomar, kunna vara oåtkomliga för smittbekämpandet. Härigenom kunna de inom förstnämnda område uppnådda resultaten lätt äventyras. Därtill kommer, att kostnaderna för smittbekämpandet till större delen bestridas av enskilda sammanslutningar av biodlare. Någon garanti finnes följaktligen icke för att ett påbörjat smittbekämpande bedrives till dess sjukdomarna utrotats inom området i fråga.

Vissa olägenheter äro sålunda förknippade med den nuvarande anordningen av bekämpandet av de smittsamma bisjukdomarna. I syfte att undanröja dessa olägenheter och ytterligare effektivisera smittbekämpandet finner jag mig böra förorda en omarbetning av de nu gällande bestämmelserna på detta område. Därvid torde i huvudsaklig överensstämmelse med det av Sveriges biodlares riksförbund framlagda förslaget ifrågakvarande bestämmelser böra givas obligatorisk karaktär så att de kunna tillämpas överallt där smitt-

samma bisjukdomar uppträda oberoende av om framställning därom gjorts eller ej. Därest bestämmelserna göras tvingande, torde emellertid de kostnader för smittbekämpandet, som nu bestridas av enskilda organisationer, böra gäldas av allmänna medel. Detta synes vara så mycket mera påkallat som de i smittbekämpande syfte vidtagna åtgärderna i avsevärd grad gagna yrkesgrupper, vilka ej själva bedriva biskötsel, och enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen till stor del avse biodlare, vilka icke äro anslutna till de organisationer som nu ha att bestrida de huvudsakliga kostnaderna för smittbekämpandet.

Efter att sålunda ha angivit min principiella inställning till den föreliggande frågan torde jag närmare få ingå på de särskilda bestämmelser, som synas böra gälla för bekämpandet av smittsamma sjukdomar hos bin.

I likhet med vad för närvarande är fallet böra bestämmelserna avse yngelröta (bipest) och noseamasjuka, vilka torde vara de mest utbredda bisjukdomarna av smittsam karaktär. Därjämte bör emellertid Kungl. Maj:t kunna på framställning av statens växtskyddsanstalt eller länsstyrelse besluta att bestämmelserna skola helt eller delvis tillämpas på annan smittsam bisjukdom.

Såsom jag förut anfört böra bestämmelserna äga tillämpning överallt där någon av ifrågavarande sjukdomar uppträder. Detta innebär emellertid icke, att alla bestämmelserna skola utan vidare kunna tillämpas. Jag syftar härvid på bestämmelserna om förvaring och transport av bibostäder m. m. För att resultaten av smittbekämpandet icke skola äventyras torde det vara erforderligt att dylika bestämmelser bibehållas. De skulle emellertid, om de i enlighet med vad statens växtskyddsanstalt föreslagit erhöles generell räckvidd, kunna bliva alltför betungande för biodlarna. Det torde därför vara nödvändigt att tillämpningen av dessa bestämmelser begränsas. Denna begränsning synes lämpligen kunna ske så att bestämmelserna skola gälla allenast inom områden, som av offentlig myndighet uttryckligen förklarats smittade eller misstänkta för smitta av någon av ifrågavarande sjukdomar. Det torde böra ankomma på länsstyrelse att meddela dylik förklaring. I anslutning till vad i motsvarande hänseende gäller i fråga om bekämpandet av smittsamma husdjurssjukdomar synes böra föreskrivas, att länsstyrelse skall, då någon av förenämnda bisjukdomar inträffar inom länet eller skälig anledning förefinnes till antagande att dylik sjukdom förekommer där, förklara länet eller viss del därav smittat eller misstänkt för smitta. En dylik förklaring bör givetvis icke vara gällande längre tid än som är oundgängligen nödvändigt. Länsstyrelsen bör därför, därest inom område som förklarats misstänkt för smitta därvid åsyftad sjukdom befunnits icke förekomma, omedelbart förklara området ej längre misstänkt för smitta. Vidare bör område som förklarats smittat, sedan viss tid förflutit från det inom området sist inträffade sjukdomsfallet, förklaras fritt från smitta. I överensstämmelse med vad Sveriges biodlares riksförbund föreslagit synes denna tid kunna bestämmas till två år.

Enligt de nuvarande bestämmelserna åligger det vederbörande hushållningssällskap att, sedan förordnande om smittbekämpning meddelats, utse erforderligt antal tillsyningsmän. Därest, såsom av mig förordats, åt bestämmelserna gives obligatorisk karaktär, böra åtminstone i de län, där biödling av någon betydelse bedrives, tillsyningsmän utses oberoende av om någon av de förenämnda sjukdomarna konstaterats eller ej. I överensstämmelse med vad Malmöhus och Värmlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott föreslagit, synes det böra ankomma på länsstyrelsen att utse tillsyningsmännen och bestämma tillsyningsdistriktens omfattning. En dylik anordning ansluter sig till de gällande bestämmelserna rörande epizootikbekämpandet hos husdjuren. Länsstyrelsen bör vid fattande av sina beslut samråda med hushållningssällskapets förvaltningsutskott och styrelserna för större biodlarföreningar inom länet.

I fråga om skyldigheten för innehavare av bisamhälle att göra anmälan om sjukdom, som är eller misstänkes vara någon av förenämnda sjukdomar, torde annan ändring icke böra göras än att — med hänsyn till länsstyrelsens befattning med ifrågavarande ärenden — sådan anmälan bör få ställas ej blott till vederbörande tillsyningsman utan även till länsstyrelsen. Av skäl som statens växtskyddsanstalt anfört synes det emellertid icke böra åläggas innehavare av bisamhälle, som dött under vintern, att där-om underrätta tillsyningsmannen. Det synes också onödigt att betunga innehavare av föremål, vari s. k. vilt bisamhälle tagit bostad, med skyldighet att göra anmälan därom.

I anslutning till vad som gäller beträffande andra epizootiska sjukdomar synes böra föreskrivas, att därest tillsyningsman har grundad anledning misstänka förekomsten av någon av ifrågavarande bisjukdomar, han skall verkställa erforderlig undersökning för fastställande av sjukdomens art.

Nuvarande bestämmelser om tillsyningsmans befogenhet att föreskriva åtgärder i smittbekämpande syfte torde böra jämkas endast såvitt avser rätten att föreskriva bisamhälles förintande. Enligt de nuvarande bestämmelserna äger tillsyningsman meddela föreskrift om bisamhälles förintande först efter inhämtande av medgivande därtill av statens växtskyddsanstalt utom då fråga är om smittat bisamhälle som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad och den skada som uppkommer genom förintandet är ringa. För att undvika onödig omgång torde emellertid böra föreskrivas, att sådant medgivande ej heller skall erfordras där innehavaren av bisamhället samtyckt till dess förintande.

Såsom jag förut framhållit torde det vara erforderligt, att bestämmelser om transport och förvaring av bibostäder m. m. bibehållas i fråga om områden, som av länsstyrelse förklarats smittade eller misstänkta för smitta. Bestämmelserna härom synas emellertid böra ändras så att förbudet att utan tillsyningsmans medgivande från sådant område utföra vissa föremål och produkter kommer att avse levande bin, bibostäder, oförädlad vax och biödlingsredskap. Det torde utan uttrycklig föreskrift därom vara uppenbart, att tillsyningsman icke må vägra att lämna tillstånd till utförelse i de fall då

fråga är om bin eller produkter som bevisligen äro fria från smitta. Anledning synes icke föreligga att på sätt Sveriges biodlares riksförbund föreslagit stadga förbud mot transport av bin, bibostäder och biodlingsredskap inom område, som förklarats smittat. Att honung, som härrör från smittat bisamhälle, icke försäljes eller användes för utfodringsändamål utan föregående smittrening torde svårigen låta sig kontrolleras. Med hänsyn härtill finner jag mig icke böra förorda vad statens växtskyddsanstalt i detta hänseende föreslagit.

Vad angår de kostnader för bestämmelsernas tillämpning, som nu bestri-
das av enskilda organisationer, torde dessa kostnader såsom jag förut fram-
hållit, sedan bestämmelserna erhållit obligatorisk karaktär, böra gäldas av
allmänna medel. Det är här fråga om sådan ersättning till tillsyningsman-
nen, som det icke åligger innehavare av bisamhälle att utgiva. I viss över-
ensstämmelse med vad statens växtskyddsanstalt föreslagit torde emellertid
möjlighet böra finnas att, därest innehavare av bisamhälle saknar medel till
fullgörande av honom åvilande ersättningsskyldighet, tillerkänna tillsynings-
mannen gottgörelse av statsmedel jämväl för sådan ersättning, som inne-
havare av bisamhälle skolat bestrida. Grunderna för bestämmandet av er-
sättning till tillsyningsmännen torde liksom övriga föreskrifter rörande till-
ämpningen av de av mig förordade bestämmelserna böra meddelas av
Kungl. Maj:t. Sannolikt komma ifrågavarande kostnader icke att uppgå till
några mera avsevärda belopp. I likhet med vad fallet är beträffande er-
sättning för skada, som uppkommit genom förintande av bisamhälle vilket
tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad, synes ersättningen
till tillsyningsmännen lämpligen kunna utbetalas av länsstyrelserna och
utgå av det å riksstaten under nionde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget
Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Övriga
utgifter.

Med hänsyn till omfattningen av de ändringar i gällande bestämmelser
jag sålunda förordat finner jag lämpligt att desamma ersättas med en helt
ny förordning. I överensstämmelse med det anförda har inom jordbruks-
departementet utarbetats förslag till *förordning om bekämpande av smitt-
samma sjukdomar hos bin*. Den nya förordningen torde böra träda i kraft
den 1 juli 1946.»

I principiellt avseende innebära de i propositionen framlagda förslagen att
bestämmelserna rörande bekämpandet av ifrågavarande smittsamma sjuk-
domar hos bin givas obligatorisk karaktär i det att de — fränsett föreskrif-
terna om förvaring och transport av bibostäder m. m. — skola tillämpas över-
allt där smittsamma sjukdomar uppträda oberoende av om framställning
därom gjorts eller ej. I anslutning härtill föreslås att kostnaderna för bestäm-
melsernas tillämpning, vilka hittills bestritts av enskilda organisationer, sko-
la gäldas av allmänna medel. Med hänsyn till det avbräck som vållas biod-
lingen genom ifrågavarande sjukdomar och näringens stora betydelse icke
blott såsom inkomstkälla utan även för frukt- och fröodlingen därigenom att

Utskottet

bina höra till de mest verksamma frömjölsöverförande insekterna samt då av den i propositionen lämnade redogörelsen framgår, att vissa olägenheter otvivelaktigt äro förknippade med den nuvarande anordningen av smittbekämpandet, får utskottet tillstyrka bifall till vad som sålunda föreslagits.

Vad härefter angår författningsförslagets närmare utformning så ha i motionerna II: 394 och II: 395 föreslagits vissa ändringar däri. I de likalydande motionerna I: 24 och II: 34, vilka väckts innan propositionen avlämnades, hemställes att riksdagen måtte besluta en del ändringar i den nu gällande förordningen i ämnet. Eftersom denna förordning enligt övergångsbestämmelserna i det vid propositionen fogade författningsförslaget skall upphöra att gälla från och med den 1 juli 1946, har utskottet varit tveksamt rörande behandlingen av nämnda motioner. Med hänsyn till att de i propositionen föreslagna bestämmelserna i väsentliga stycken överensstämma med de nu gällande föreskrifterna och motionerna sålunda kunna hänföras även till bestämmelsernas nya utformning har utskottet emellertid ansett sig i förvarande sammanhang kunna upptaga till övervägande vad som föreslagits i desamma.

Författningsförslagets 1—4 §§ föranleda ingen erinran från utskottets sida. Utskottet förutsätter emellertid att antalet sådana tillsyningsmän, som jämlikt föreskrifterna i 3 § skola utses av länsstyrelse för att verka för bekämpandet av ifrågavarande sjukdomar, icke göres större än som oundgängligen erfordras. Vidare utgår utskottet ifrån att tillsyningsmännen komma att utses bland sådana personer, vilka inom biodlarsammanslutningar gjort sig kända för framstående skicklighet i biskötsel.

Beträffande 5 §, som motsvarar 4 § i den nu gällande förordningen, har i såväl de likalydande motionerna I: 24 och II: 34 som motionen II: 394 påtalats den omgång, som uppstår därigenom att växtskyddsanstaltens medgivande i allmänhet måste inhämtas innan tillsyningsman må meddela föreskrift om bisambålles förintande. I de förstnämnda motionerna anföres sålunda att denna bestämmelse torde sakna betydelse, enär växtskyddsanstalten i allmänhet icke torde kunna avgöra, om ett dylikt förintande i det särskilda fallet är berättigat eller icke, utan helt torde få lita till tillsyningsmannens omdöme. Bestämmelsen föreslås därför skola utgå ur författningstexten. I den sistnämnda motionen föreslås att växtskyddsanstalten skulle kunna lämna generell medgivande till dylika åtgärder att gälla för viss tid, högst ett år i sänder. Enligt utskottets uppfattning bör ett så pass allvarligt ingrepp i en biägares förfoganderätt över sin bibesättning, som ett förintande utgör, i allmänhet icke få företagas utan att garantier finnas för att åtgärden verkligen är nödvändig. Eftersom nämnda önskemål på bästa sätt synes tillgodosett genom den lydelse som föreslagits i propositionen, finner utskottet Kungl. Maj:ts förslag äga avgjort företräde framför vad som föreslagits av motionärerna. I detta sammanhang får utskottet erinra om att enligt den i propositionen föreslagna formuleringen växtskyddsanstaltens medgivande till förintandet icke behöver inhämtas, därest biägaren samtycker till åtgärden. Såvitt utskottet kan finna medför detta att växtskyddsanstaltens hörande icke er-

fordras i andra fall än då oenighet förefinnes mellan tillsyningsmannen och biägaren i fråga om åtgärdens nödvändighet. Beträffande det andra i de lika lydande motionerna I: 24 och II: 34 framställda yrkandet, som kan hänföras till lydelsen av förevarande § i författningsförslaget, framgår av motiveringen för detta yrkande, att motionärerna avsett att tillsyningsman skulle kunna utan samtycke av växtskyddsanstalten meddela föreskrift om s. k. vilt bisamhälles förintande oavsett om detsamma är smittat eller ej. Ehuru det skulle kunna synas som om detta yrkande vore tillgodosett i Kungl. Maj:ts förslag, må framhållas att enligt detta förslag tillsyningsman skall äga meddela föreskrift om smittbekämpande åtgärder, däribland förintande, endast då han funnit bisamhälle smittat av sådan sjukdom som i förslaget avses. Tillräcklig anledning att frångå Kungl. Maj:ts förslag i denna del torde icke föreligga.

Enligt 6 § i författningsförslaget må bland annat den som av tillsyningsman förelagts att vidtaga viss åtgärd för bisjukdoms bekämpande och icke tilltror sig om att själv kunna utföra densamma påkalla biträde därtill av tillsyningsmannen. I motionen II: 394 anföres, att det icke kan anses ändamålsenligt att på sådant sätt överlåta åt biägaren att själv avgöra sin kompetens i förevarande avseende, varför motionären föreslår att detta avgörande i stället skall tillkomma tillsyningsmannen. Eftersom enligt 10 § i författningsförslaget ett bisamhälles innehavare i allmänhet är pliktig att ersätta tillsyningsman för åtgärd, som denne vidtager på grund av bland annat bestämmelserna i 6 §, synes en dylik föreskrift kunna föranleda en tillsyningsman till att, även då så icke är oundgängligen nödvändigt, förklara biägaren icke kompetent i förevarande avseende. Utskottet vill icke medverka till att sådana möjligheter tillskapas och får följaktligen med avstyrkande av motionen i berörda hänseende tillstyrka bifall till det i propositionen framlagda förslaget.

Formuleringen av 7 § i författningsförslaget föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Beträffande 8 § i författningsförslaget, som motsvarar 7 § i den nu gällande förordningen, föreslås i alla de i förevarande sammanhang behandlade motionerna vissa ändringar. Samtliga dessa förslag gå i huvudsak ut på att bland de föremål, vilka inom smittförklarad område icke skola få förvaras på sådant sätt att bin kunna få tillträde därtill, skall upptagas även biodlingsredskap samt att förbud skall stadgas mot att inom dylikt område utan tillsyningsmans medgivande transportera bin, bibostäder och biodlingsredskap. Av förslagen, vilka i huvudsak synas bygga på vad som föreslagits i den i propositionen redovisade framställningen av Sveriges biodlares riksförbund, är det som framlagts i motionen II: 395 det mest utformade.

Vad till en början angår förslaget att biodlingsredskap icke skulle få förvaras på sådant sätt att bin kunna få tillträde därtill, må framhållas att en sådan föreskrift synes få till följd att dylika redskap icke skulle kunna förvaras i vanliga uthus, vilka i allmänhet icke torde vara av sådan beskaffenhet, att bin icke kunna bereda sig tillträde därtill. Tomma bikupor synas

vara lätta att täta genom att flustret tillslutes och honung, vax samt avfall därav torde i allmänhet förvaras på ett sådant sätt, att de icke kunna åtkommas av bin. Att förvara även biodlingsredskap på ett sådant sätt synes däremot med hänsyn till det anförda vara förenat med vissa svårigheter. Då härtill kommer att den som bryter mot en dylik föreskrift skulle vara förvunnen till straff enligt bestämmelserna i 11 § i författningsförslaget samt de ifrågavarande biodlingsredskapen i allmänhet torde på ett tillfredsställande sätt kunna smittrenas efter användandet, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka vad som i förevarande avseende föreslagits i motionerna.

Vad härefter angår förslaget att förbud skulle stadgas mot att inom smittförklarade område utan vederbörande tillsyningsmans medgivande transportera bin, bibostäder och biodlingsredskap får utskottet erinra om att departementschefen icke funnit anledning tillstyrka det av Sveriges biodlares riksförbund framlagda förslaget i detta avseende. Med hänsyn till det intrång i den s. k. vandrande biskötseln, som bedrivs särskilt i trakter med stora ljunghedar såsom i norra Skåne och Halland, hyser utskottet liksom departementschefen starka betänkligheter mot ett dylikt förslag. I motionen II: 395 har visserligen föreslagits en formulering, vari hänsyn såvitt möjligt synes ha tagits till de krav som kunna resas av dem som bedriva dylik biskötsel. Bestämmelserna synas emellertid därigenom ha fått en så invecklad formulering, att vissa svårigheter kunna förväntas vid tillämpningen av desamma. Utskottet anser därför att även vad beträffar 8 § den i propositionen angivna formuleringen äger företrädare framför vad som motionsvis föreslagits.

Beträffande 9 § i författningsförslaget, som motsvaras av 8 § i den nu gällande förordningen, har i de likalydande motionerna I: 24 och II: 34 föreslagits, att ersättning som avses i nämnda § skulle utgå även om den som drabbas av däri omförmäld skada själv skulle vara ägare till det bisamhälle, vars förintande föranlett skadan. Ehuru ett dylikt stadgande kan synas lämpligt ur den synpunkten att i dylikt fall någon bevisning om vem bisamhället i fråga tillhör icke skulle behöva fordras av den ersättningsbeviljande myndigheten, d. v. s. länsstyrelsen, anser utskottet att så starka principiella invändningar kunna göras mot förslaget, att utskottet icke kan tillstyrka detsamma. Utskottet får följaktligen även på denna punkt tillstyrka bifall till propositionen. Ehuru redan av den omständigheten att §:n erhållit plats i en förordning, som handlar om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin, torde framgå att ersättning av statsmedel i förevarande avseende icke kan utgå i andra fall än då förintandet föranledes av skäl som sammanhånga med ett sådant smittbekämpande, anser sig utskottet böra framhålla, att ersättning självfallet icke bör kunna utgå i det fall förintandet föranletts enbart av att det skadade föremålets ägare erfarit obehag genom att bisamhället tagit sin bostad i föremålet.

Mot formuleringen av 10—13 §§ i författningsförslaget har utskottet inga erinringar att framställa. Även bestämmelserna rörande förordningens ikraftträdande och övergångsbestämmelserna synas lämpliga.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

- a) att riksdagen må antaga Kungl. Maj:ts förevarande förslag till förordning om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin;
- b) att motionerna I: 24 och II: 34, likalydande, samt II: 394 och II: 395 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 februari 1946.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Alfred Andersson, Gabrielsson, Anderberg, friherre Beck-Friis, Dahlström, Svedberg* och *Sundelin* samt

från andra kammaren: herrar *Andersson i Löbbo, Andersson i Tungelsta, Ericsson i Sörsjön, Carlström, Mäler, Andersson i Surahammar, Larsson i Karlstad* och *Pettersson i Rosta*.

Reservation

av herr *Dahlström*.
